

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

Agricola, (Ecica), Agricola, (Hunedoara), Agricola, (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Astra, Auraria, Aurora, (Baia-mare), Avrigeana, Bădățana, Banca Poporală, (Caransebeș), Banca Poporală, (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.), Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Bucumana, Cassa de împrumut ca însoțire, (Bicaz), Cassa de păstrare, (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune), (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chișeteiana, Coăreana, Comuna, Concordia, (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana, (Bistrița), Coroana, (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal Detunata, Doina, Drăganul, Dundreana, Economia, (Cohalm), Economul, Făgețana, Fortuna, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănișterul, Hațegana, Hondoleana, Insoțire de credit, (Vestem), Institut de credit, (Mehadia), Institut de credit, (Gavoșdia), Istorul, (Sângeorgiu), Istorul, (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligeșiana, Lipovana, Luceafărul, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana, (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoitul, Nera, Noișana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul, (Cacova), Plugarul, (Săcdate), Poporul, (Lugoș), Poporul, (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Racoșana, Reuniunea de împrumut și păstrare, (Ilea-mare), Răureana (Cap. Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana, (Caransebeș), Sebeșana, (Sebeșul-săsesc), Selăgeana, Sentinela, Șercășiana, Sîlvania, Șoimușana, Someșana, Speranța, (Hosman), Steaua, Târnăveana, Țibleșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul, (Sânmartin), Vulturul, (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:

pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:

CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Adunarea generală jubilară a „Asociațiunii” și băncile noastre.

În momentele când șirele acestea ajung sub ochii cititorilor noștri, mărețele serbări jubilară aranjate la Blaj din prilejul împlinirii unui jumătate de secol de existență a „Asociațiunii” noastre, vor fi deja în toiul lor.

Toate așezămintele noastre cu caracter public, toată suflarea românească, cu mic cu mare, în frunte cu strălucitul corp al arhierilor noștri, vor participa trupește sau sufletește la acest mare prasnici al culturii noastre naționale.

Băncile românești, aceste zeloase și darnice promovătoare a tuturor nizuințelor noastre spre mai bine, încă nu vor putea lipsi dela grandioasele manifestări culturale, ce se vor desfășura în zilele acestea în Blaj. Se cuvine, ca și ele să ia parte în o formă potrivită la sărbătoarea „Asociațiunii”, la a căreia înaintare și înflorire au conlucrat și până acum în mare măsură, oferind acestui așezământ totdeauna și la toate ocaziile întreg sprijinul moral și material, ce în mod echitabil se putea aștepta dela ele.

Intrebarea este: cum ar putea participa băncile noastre în modul cel mai demn de ele la jubileul semicentenar al „Asociațiunii”?

Ca instituții, cari după firea lor contează și lucrează totdeauna cu factori reali: printr'un act de valoare durabilă pentru „Asocia-

țiune”, ce ar fi să-l facă din prilejul adunării generale jubilară toate băncile și însoțirile noastre, mari și mici, fără excepțiune!

Nu ne cugetăm la dotarea extraordinară, prin donații ocazionale, a „Fondului cultural al băncilor”, existent deja la „Asociațiune”, care precum ne-a dovedit-o experiența de până acum, nu este realizabil. Nici nu voim să impunem băncilor noastre noi sacrificii bănești neinvincibile, căci știm prea bine, cât de multe pretenții de ordin cultural-filantropic, social și economic se ridică de pretutindenea față de cotele culturale și de binefacere ale băncilor noastre.

Ceeace voim să propunem și socotim că ar fi cel mai nimerit și demn act, pentru eternizarea participării băncilor românești la serbările jubilară din Blaj este:

Intrarea în masă a tuturor institutelor noastre de bani, societăți pe acții, ca și însoțiri, cari încă nu sunt membri ai „Asociațiunii” în șirul membrilor fondatori ai acestei instituții.

Numărul actual al băncilor noastre, membre ale „Asociațiunii”, este surprinzător de mic și este de mirat că cercurile conducătoare ale băncilor noastre, altcum atât de înțelegătoare a multelor și arzătoarelor trebuințe ale „Astrei”, au lipsit instituția aceasta până acum de sprijinul lor în direcția aceasta.

Conform datelor celor mai noue, culese din ultimul raport general al „Asociațiunii” în 35, din cele 60 despărțăminte existente, între cari unele cu număroase bănci pe te-

ritoriul lor, nu aflăm nici măcar o singură bancă înscrisă între membrii „Astrei“, iar în celelalte 25 de despărțăminte numărul băncilor membre se urcă abia la 57 (din totalul de 2431 membri) din cari 10 membrii fondatori (din 118), 22 membri pe viață (din 316) și 25 membri ordinari (din 1939).

Și numărul băncilor și însoțirilor noastre, cari fără nici o efortare deosebită ar putea presta odată pentru totdeauna, eventual în rate, în curs de câțiva ani, cheltuiala de K 400 pentru depunerea taxei de membru fondator resp. a diferenței între aceasta și taxa deja plătită odată se poate evalua la cel puțin 250!

Cât de sărăcăcios se prezintă ajutorul, ce „Asociațiunea“ l-a avut până acum dela băncile noastre prin taxele de membri încassate dela ele, față cu perspectiva ce o deschide ochilor noștri suma de cel puțin K 80,000 ce i-ar reveni deodată „Asociațiunii“ — dacă ideea sulevată de noi s'ar realiza!

Și, suntem convinși, că pe lângă puțină bunăvoință, se poate realiza!

Ar fi un act demn și venit la timp oportun, un adevărat dar național, ce băncile noastre l-ar face „Asociațiunii“ din prilejul jubileului ei, și totodată una din cele mai mai impunătoare manifestații pentru promovarea și conservarea culturii noastre naționale.

Să sperăm că-l vor face băncile noastre!

Importanța economică-națională a tovărășiilor agricole.

Celebrul economist elvețian Dr. Ernest Laur a ținut cu ocazia ultimului congres ale tovărășiilor din Elveția de vest o conferință asupra importanței tovărășiilor agricole, din punct de vedere național-economic. În aceasta conferință Laur arată marile progrese realizate de populația rurală prin tovărășii.

Constatările făcute de Laur, fiind de interes și instructive și pentru noi, unde încă se agită din ce în ce mai mult organizarea țărânimii noastre prin tovărășii, redăm părțile mai principale ale acestei interesante conferințe.

Economiștii — zice Laur — judecă avantajile sau dezavantajile național-economice ale diferitelor dispoziții după înțiruirea ce ele o au asupra productivității muncii omenestii. Ceea-ce ridică productivitatea este considerat ca folositor din punct de vedere economic, ținând pe lângă aceasta seamă nu numai de creșterea venitului, ci și de distribuirea rațională a aceluia. Oamenii însă uită prea ușor, că venitul și

impărțirea lui rațională în fine nu sunt decât mijloace, și judecată asupra avantajilor sau dezavantajilor unor dispoziții se poate face numai, dacă se va cerceta efectul acestor dispoziții asupra bunăstării fizice, spirituale și morale a poporului respectiv. Productivitatea muncii poate fi oricât de mare și distribuirea venitului oricât de sănătoasă, dar dacă în același timp suferă bunăstarea fizică a oamenilor și se pierd bunurile lor spirituale și morale, atunci nu poate fi vorba de progres, ci din contra de regres. Din acest punct de vedere privită, pierde mult din valoarea sa și mult lăudata *cultură a orașelor* și mâncând de aici importanța național-economică a tovărășiilor agricole trebuie lămurită din trei puncte de vedere: 1. înțiruirea lor asupra productivității muncii, 2. asupra distribuirii venitului și 3. asupra bunăstării fizice și morale a populației.

Că tovărășiile agricole măresc productivitatea muncii omenestii este deobște recunoscut și tovărășiile agricole de producție, pentru prăsirea vitelor, de lăptărie, pentru procurare de mașini etc. abia mai au adversari principiali. Alte tovărășii agricole însemnează numai într'atât urcarea productivității, intrucât iau locul micilor economii; de altă parte trebuie recunoscut, că marile întreprinderi industriale sunt mai capace de prestațiune, decât tovărășiile, ceea-ce este evident mai ales la marile brutării și mori cooperative. În comerț asemenea însemnează tovărășiile productivitate mai mare față de micii comercianți și sfârșari. Rezumând toate acestea se poate afirma că *mare parte a tovărășiilor agricole ridică productivitatea muncii omenestii, prin urmare privitye din acest punct de vedere trebuie necondiționat recunoscută utilitatea lor național-economică!*

Ce privește înțiruirea tovărășiilor agricole asupra distribuirii venitului trebuie lămurite mai întâiu puțin ideile. Poate nu va nega nimeni serios, că din punct de vedere economic este mai sănătos, dacă venitul se imparte proporțional între mai mulți, decât dacă se aglomerează averi mari în mâinile câtorva oameni și marea masă a oamenilor rămâne săracă. De altă parte nu suntem de acord cu aceia, a căroră ideal este ca veniturile tuturor oamenilor să se împartă *de tot egal*.

Perspectiva venitului mai mare adecă este cel mai puternic motor al muncii și totodată un puternic indemn spre crutare. O economie națională, cum ni-o zăgrăvesc adeseori visătorii socialiști în statul viitorului, în a căruia sistem fiecare om are venituri egale: duce inomis și rapid spre *pauperism*, din cauza reducerii prestațiunii de muncă, a consumației peste puteri și a nemulțămirii capitalului economizat. Prin sistemul economic actual însă sunt date prea multe posibilități pentru distribuirea inegală a veniturilor, de aceea un sistem, care contribuie la nivelarea inegalităților trebuie salutat ca folositor din punct de vedere economic. *Tovărășiilor agricole le revine un rol important în aceasta muncă de nivelare.* Venitul, care mai de

mult ajungea în buzunarele câtorva, se scurge prin tovarășii în pungile multimei membrilor acestora și anume în pungile acelora, cari au un pronunțat simț de cruțare. Prin urmare tovarășii agricole pot fi și din acest punct de vedere numai spre folosul economiei naționale.

Să cercetăm acum intrucât contribuie tovarășiiile agricole la conservarea unei populații sănătoase, vi-guroase și capace de muncă? Țăranul, precum știm, se simte fericit între împrejurările sale simple și are mai puține pretenții decât orășanul. Sănătatea și mo-rala încă sunt mai puțin periclitare pe sate; săteanul află bucurie și plăcere în însași munca sa, pe care nu o află atât de apăsătoare ca muncitorul și impie-gatul industrial pe a sa. Iar după-ce tovarășiiile agri-cole asigură în mare măsură existența populației ru-rale, utilitatea lor este și din acest punct de vedere mai presus de ori-ce îndoială.

Aci însă se va face obiecțiunea, că în industrie, în industria mică, și în comerț încă se formează existente foarte frumoase, cari însă fiind periclitare prin tovarășiiile agricole, acestea din urmă sunt pă-gubitoare din punct de vedere economic. Aceasta nu se poate nega, dar putem răspunde cu: nici o lumină fără umbră. Ca dovadă servească următoarele:

Tovărășiile agricole s'au întemeiat pentru satisfacerea unor necesități adânc simțite. Pentru că mai înainte au existat întreprinderi și întreprinzători, cari prea au exploatat pe săteni prin furnizarea de mărfuri neco-răspunsătoare și falsificate și prin încassarea de pro-fituri exagerate. Iar de altă parte pe întreprinzătorii de sine stătători, cari simt concurența tovarășiiilor agricole tot așa li asuprește și periclitează — *capita-lul mare.*

În cele mai multe cazuri chestiunea nu este că: să nu întemeiăm tovarășii, las' să trăiască sfârna-rul (micul boltaș), *ci trebuie făcută numai alegerea: cine să ia locul micului comerciant: tovarășia agricolă sau capitalul mare?*

Îndeosebi nu trebuie scăpate din vedere urmă-toarele: îmbunătățirea producției agricole, înaintarea ei spre intensivitate, *pe cari le-au produs deadreptul tovarășiiile agricole,* au deschis noue și noue izvoare de câștig pe seama multor oameni săraci. Să ne cu-gețăm numai câte edificări noue și noue a necesitat cultura mai rațională a solului. producția mai inten-sivă a nutrețurilor, și cu cât mai număroase lucrări de reparaturi se ivesc azi, ca mai de mult. Micii in-dustriași și mici întreprinzători mai au și azi încă des-tule ocazii de câștig la săteni. Prin urmare din punc-tul de vedere al întreprinzătorilor de sine stătători avantajiiile tovarășiiilor agricole întrece desavantagiile, ce ele eventual au produs. Conducătorilor mișcării cooperative la tot cazul li se imbie experiența, ca înainte de a transplantă ideea cooperativă pe un teren nou, este consult a cugețâ serios asupra avantajiiilor și desavantaggiilor, ce se pot aștepta.

Nu se poate lăsa în fine neamintit nici faptul, că *prin tovarășii se desvoaltă și cultivă în mare măsură înțelegerea și simțul populației rurale pentru problemele statului și față de interesul public.* Săteanul este indi-vidualist născut. Se încrede numai în forțele sale pro-prii și așteaptă ca și alții să procedeze tot astfel. În aceasta zace puterea sa, dar nu arareori de aici ia naștere și slăbiciunea sa. Această curioasă stare sufle-tească a zădărnicit deja multe progrese pe teren social.

Ideea cooperativă nu face pe țăran socialist — cum speră mulți —, ci îl educă pentru *interesul public.*

De aci se nasc diferite avantagii nu numai pen-tru agricultură, ci și pentru stat. Pe sate se cresc prin tovarășii bărbați harnici, cari pot face mai târ-ziu servicii excelente și administrației. *Țărâniimea organi-zată și disciplinată prin tovarășii este un tezaur nepre-țuibil pentru stat.*

Să continuăm deci organizarea și dezvoltarea tovarășiiilor agricole în convingerea, că prin aceasta asigurăm avantagii nu numai populației rurale, ci să-vârșim totodată o muncă salutară pentru întreagă eco-nomia națională, o muncă, care întărește statul și satisface și interesul public.

Intrarea în vigoare a noului privilegiu.

La 15 crt. s'a publicat în monitorul oficial arti-colul de lege XVIII: 1911, deja sancționat, asupra pro-longirii privilegiului băncii noastre de emisiune. Con-form dispozițiilor §. 9, legea intră în vigoare în ziua publicării, dar cu putere retroactivă dela 1 Ianuarie 1911. Cu ziua de 16 crt. a încetat deci ex-lex-ul băncii, care a ținut 2 luni și 15 zile și chestiunea mult des-bătută a băncii este finalizată deocâmdată — pe 5 ani, când va ajunge din nou la ordinea zilei.

Insemnatele avantaje ce le oferă noul privilegiu, atât băncii însaș, cât și publicului solicitator de credit se vor manifesta în două direcții.

Contingentul actual de bancnote în circulațiune, libere de dare, se urcă prin noul privilegiu dela K 4.000,000 la K 6.000,000. Prin aceasta capitalul băncii crește așa zicând cu Cor. 2 mil. și se asigură și mai mult ca până acum stabilitatea ratei oficiale, va să zică ieftinătatea banilor.

Un alt avantajiu al noului privilegiu al băncii este că în viitor emisiunea bancnotelor nu va mai fi limitată, ca până acum la K 140 milioane, ci contin-gentul bancnotelor mici, ce se pot emite, îl vor fixa în viitor cei doi miniștrii de finanțe. O măsură acea-sta, de care factorii chemați vor trebui să facă în eu-rând uz, căci necesitatea bancnotelor à K 10, este mult și foarte simțită în circulația de toate zilele. Banca de altcum ține deja în depozit mari cantități de astfel de bancnote, pe cari la avizul celor doi mi-niștrii de finanțe le va pune imediat în circulațiune. Păgubitor pentru circulațiune însă este că deodată cu

intrarea în vigoare a noului privilegiu nu s'a putut pune în aplicare și legea privitoare la baterea și punerea în circulație a monedelor de argint à K 1, K 2 și K 5, atât de reclamate de public. Votarea acestei legi a împiedecat-o până acum obstrucția din parlamentul ungar și Banca deocamdată va fi nevoită a se ajuta așa, că va pune din nou în circulație monedele à fl. 1 argint, retrase deja odată din circulație.

O dispoziție importantă cuprinde § 84 al statutelor modificate, conform căruia Banca este îndreptățită a calcula cambiile sale asupra străinătății până la suma de K 6 milioane, la rezerva metalică, dacă cambiile sunt plătibile în aur.

Ce privește începerea plăților în număr, normată în §. 5, Banca, precum se anunță, își va face încă în cursul anului curent propunerile relative la aceasta chestiune, asemenea mult desbătută, mai ales în cercurile politice.

Primejdia valahă.

— Rubrică permanentă. —

Rezultatul primejdiei valahe și slovacești: *noua bancă agrară.*

Frica de Valahi și de Slovaci a făcut să treacă repede prin corpurile legiuitoare proiectul despre noua bancă agrară, cu care guvernul unguresc actual a miluit țara. Au mărturisit-o câțiva deputați. O știam înainte de a o mărturisi, din votarea altor legi, care de care mai sburlită contra primejdiei din răsăritul și nordul Ungariei. O lege mai nepedagogică decât legea școlară a lui Apponyi nu poate fi. Primejdia valahă și slovacească a trecut-o prin dietă. O lege mai nelogică și mai nedreaptă decât legea bisericască, a aceluiași Apponyi, iarăși e raritate. Beneficiul unui preot îl face pendent nu de calificația lui proprie, ci de calificația altui preot. Vorba e că primejdia valahă a trecut-o prin parlament.

Tot astfel s-a întâmplat cu legea despre noua bancă agrară, numită oficios: Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetsége. De nu eră primejdia valahă și slovacească, drept *spărietoare*, proiectul nu devenia lege și instituția nu se înființă, căci impune însemnate sarcini asupra contribuabililor. Esența noului institut financiar agrar au scos-o la iveală cu sinceritate și pricepere, destui bărbați financiari unguri. Foarte lămurit o analizează și Dr. *Eber Antal*, în o conferență rostită la Congresul băncilor, ținut în Budapesta la 20 Mai 1911 și pus la cale de Pénzüzetek Országos Egyesülése. Conferența instructivă o dăm în traducere:

„Onorați Domni! Precum binevoii a ști, sunt câțiva ani, decând mișcarea de parcelare a luat proporții mai însemnate. Din cercurile agrare s-a pornit o propagandă cu deviza că pe terenul parcelărilor se fac abuzuri. Mișcarea aceasta pretindea, ca lucrările de parcelare, ce le îndeplinesc în mare parte băncile, să fie reglementate de urgență prin lege. Ca rezultat al acestei urgitări, ca primă fază a acțiunii legislative, s-a ivit proiectul de lege, pe care ministerul de agricultură al guvernului trecut l-a prezentat dietei, dar care proiect nu a devenit lege . . .

A doua fază a acțiunii e acel punct de vedere, pe care l-a exprimat ministerul de agricultură actual, pe care l-au întregit comunicații ziaristice și care se rotunzește tot astfel, că guvernul actual încă observă neregularități, pe cari voiește să le îndrepteze în felul, că înființează un mare institut financiar altruist. Capitalul social se fixează în 15 milioane coroane, din cari 10 milioane dă Statul, iar 5 milioane dau: Magyar Földhitelintézet, Kisbirtokosok Földhitelintézete și Központi Hitelszövetkezet, trei institute financiare existente, așa numite altruiste. Noul institut va fi înzestrat, prin lege, cu multe favoruri. Va fi scutit de toate accizele și competențele, ce se plătesc la transcrierile de proprietăți. Dotat cu toate favorurile, ce le încuviințează originea așa de înaltă, el va lua concurența cu noi, ca astfel toată mișcarea de parcelare să o mână în direcție mai altruistă, mai sănătoasă.

Toți, câți am cunoscut proiectul de lege al guvernului trecut și ne-am ocupat cu tendința lui, suntem lămurii, că acel proiect însemnă pur și simplu că în Ungaria nici oameni particulari, nici institute de bani, nu mai au drept nici să parceleze, nici să colonizeze. Iată înțelesul simplu, care de dragul decorațiunii, era îngăimat în câteva sute de paragrafi.

Punctul de vedere, pe care se află guvernul actual, nu se poate zice că e așa de transparent, așa de clar. Atâta observăm, că năsuința guvernului e să fructifice toate lozincile, ce s'au ivit în mișcarea contra parcelărilor particulare, să le îndestulească pe toate, dar în același timp să împace și băncile, să nu le ultragieze ca proiectul lui Daranyi.

Prima lozincă e altruismul, căreia proiectul i-se închină. Pe tema asta, mi-s'a dat să cetesc în timpul din urmă comunicații de felul următor: „Egoiști și altruști”. Egoiști suntem noi. Altruști sunt Domniilor, cărora guvernul voiește să le încredințeze acțiunea agrară importantă. Domnilor, să examinăm un pic, cât e altruismul factorilor, cărora guvernul dorește să le încredințeze activitatea prin lege.

Dacă s'ar află în Ungaria institute financiare, al căror capital să-l fi adunat particularii în mod desinteresat, să servească spre scopuri de folos și interes general, să-l fi adunat astfel, încât renunțând la interesele lui, ori la o parte din interesele lui, să ofere acele interese spre binele obștesc; dacă am află institute financiare, conducătorii cărora să zică: nu reflectăm la salarii, tantieme și la toate acele bunuri și avantajii financiare, ce sunt împreunate cu conducerea institutului financiar, ci împlinim lucrurile numai în favorul mulțimii: institutele acestea și bărbații aceștia s'ar deosebi de noi prin faptul, că ar fi altruști. Dar unde se găsește astfel de capital altruist, unde se găsesc astfel de conducători altruști? Capitalul acelor institute, care renunță la fructificare mai înaltă, parte e oferit din partea Statului, parte e adunat de băncile noastre. A renunță la rentabilitatea unui capital, acumulat de alții, nu constituie altruism încât să recunoscă că instituția va fi pe o înaltă platformă morală. (Așa e! așa e!)

Urmează al doilea factor altruist: Statul. Toți, câți ne-am ocupat cu parcelări, auzim, spre marea noastră surprindere, că Erarul ne prezentă ca pe un factor, față de care, el, trebuie să-și ia atitudinea altruistă. Dar dați-mi voie. Noi, când din parcelări, din colonizări facem rost de ceva câștig, știm cu toții că avem un tovarăș foarte silnic, care ne duce câștigul, ori este, ori nu este profit. Il duce și atunci, când este pierdere. Acest tovarăș este Erarul! Iar Erarul și-a fixat dobânda în procent respectabil. După fiecare

imobil trebuie să se plătească 4-3% accis de tranșiere. Și încă în două rânduri. Mai adăugând competențele, ce se ivesc pe urma împrumutului, intabulării, etc. ajungem la rezultatul, că Erarul regesc-unguresc a fost tovarășul cel mai neplăcut al parcelatorului particular. A dus 10% a sumei brute, sub titlul de accise și competențe, cu consecvența și sila cea mai strictă, fără nici o considerare la rezultatul afacerii. Acest tovarăș evident ne îndemnă spre egoism, cât timp noi aveam să câștigăm nu numai prețul de cumpărare, împrumutul, pierderile de interese, și cele 10% ale Erarului! Când ne invoiam la o afacere și după socoteala noastră ne puteam aștepta la un profit de 10 la sută pentru noi era bună afacere. Dar tot atunci, când noi puteam, *eventual*, câștiga zece la sută, Erarul câștigă cu siguranță zece la sută, ba le câștigă și dacă noi rămăneam cu pierdere. Când câștigam însă zece la sută, profit, Erarul mai storcea vr'o 2% ca *dare și aruncuri*. Când toată afacerea ne da, deci, un profit brut de 20 la sută, apoi 12% le încasă Statul și numai 8% ne rămăneă nouă!

Dați-mi voie să spun că procedeul e vrednic de toată critica. Fără considerare la rezultatul, succesul, folosul financiar al acțiunii, Erarul încassează accise și competențe, dări și aruncuri oribile, silindu-ne să vindem mai scump imobile, pentru a putea câștiga atâtea dări și competențe. Pe de altă parte, Erarul ne prezintă în lumină odioasă, ne expune învinuirii de egoism. Și în loc să ne reducă nouă accisele și competențele, căci i-am dat până acuma multe milioane, el ne dă în lături acțiunea, îmbracă masca altruismului și însoțindu-se cu instituții, cari nu au dezvoltat nici o activitate pe acest teren, lor le acordă favorul, care l'am meritat noi.

(Urmează).

Cetitor.

Competința erarială după contribuiri la fondurile de pensie.

Ministrul de finanțe a ordonat direcțiunilor financiare ca să se informeze dela toate institutele de bani, că au fonduri de pensie pentru funcționari, cât sunt de mari, cum le dotează și că plătesc competență erarială după contribuiri la acelea. La acest ordin institutele vor da răspunsul conform stării faptice, vor arăta de când există fondul, care e starea lui cu finea pătrarului al doilea al anului curent și vor indica separat cu ce a contribuit an de an institutul, cu ce sumă funcționarii și cât sunt interesele an de an.

Conform legii de timbre poziția 89 punct IV. după contribuiri făcute de institut la fondul de pensie se plătește la an 1%, iar după contribuțiile funcționarilor 1½% competență erarială și anume pe fiecare pătrar de an decursiv. Această competență — precum sunt informat, — băncile noastre n'au plătit-o până acum din nebăgare de seamă. Perceptoratele regești însă o prescriu acum în întregime, ceace încât privește băncile noastre nu e corect și anume:

Deciziunea curială Nr. 23 din 1904 spune apriat că contribuiri institutelor la fondul de pensie numai atunci vin taxate cu 1% competență, când acel fond formează subiect de drept deosebit (*külön jógalany*). Fondurile de pensie ale institutelor noastre însă nu formează subiect de drept deosebit, ci sunt numai admi-

nistrate separat de institute în cont deosebit, deci după contribuiri lor nu se poate plăti competența erarială. Fond de pensie, care e a se considera ca subiect de drept deosebit este „A Pénzintézetek Országos Nyugdíjgyűjlesztése” din Budapesta, așa că după contribuiri făcute de institute la aceasta e a se prescrie și plăti competența de 1%. Institutele noastre nu sunt membre și nu plătesc la acest fond respective institut de pensie regnicolar, nu pot fi deci impovărate cu procentul de competență erarială după contribuiri lor.

Competința de 1-5% însă după contribuiri funcționarilor trebuie plătită. Perceptoratul regesc probabil o va prescrie pe tot timpul dela înființarea fondului de ex. pe 10—15—20 de ani, nu trebuie însă plătită, pe atâtea ani, ci trebuie făcut recurs pe titlul că după legea de timbre statul numai pentru cinci ani din urmă are drept se prescrie competențe, iar pentru ceilalți anteriori nu căci în cinci ani totdeauna se prescrie (zilnicește) dreptul de a pretinde un impozit, adică o competență din nebăgare de seamă necerută sau neplătită; numai pe cinci ani din urmă, socotiți înapoi dela data când s'a observat eroarea, se poate pretinde competența.

Reasumând cele expuse institutele noastre de bani pe baza hotărârii curiale Nr. 23—904 vor recura dacă li se va prescrie competență după contribuiri ce le-au făcut ele la fondul lor de pensie, — vor plăti însă 1-5% competență pe 5 ani înapoi (dacă a existat fondul lor de pensie) socotiți dela ziua în care au fost provocate, iar, dacă li se va prescrie și pe alți ani înapoi, vor recura contra acelei prescrieri pe titlul de prescripțiune (zilnicie: *elévülés*); pentru viitor însă vor plăti în zilele prime ale fiecărui an 1-5% competență după contribuiri funcționarilor la fondul de pensie și vor țineă în evidență această rânduială spre orientare.

O. S.

Un ram industrial de îmbrățișat.

(Fabricile de spirt agricole).

(Fine).

CAP. V.

Direcțiunea.

§. 15. Agendele (afacerile) însoțirii le conduce direcțiunea pe lângă controlul comitetului de supraveghiere.

§. 16. Anul întâiu de gestiune începe cu improtocolarea însoțirii și se sfârșește la 31 Iulie anul următor; toți ceilalți ani de gestiune încep la 1 August și se sfârșesc la 31 Iulie.

§. 17. Direcțiunea stabilește regulamentul fabricii, și ordinea pentru furnizarea produselor membrilor, manipularea produselor și mersul fabricațiunii de spirt. Imparte borhotul produs zilnic între membrii, controlează folosirea borhotului de către membri și întrebuințarea gunoiului produs în economiile membrilor. Direcțiunea valorizează și spirtul produs.

§. 18. Direcțiunea e obligată a țineă cu stictetă legile și ordinațiunile referitoare la darea de spirt.

§. 19. Direcțiunea e obligată a anunța pe baza §. 2. punctele IV și V a ordinațiunii Nr. 66.630/1899

dată de ministrul reg. ung. de finanțe, pretensiunea ca fabrica însoțirii să fie înșirată între fabricile de spirt agricole.

§. 20. Direcțiunea reprezintă însoțirea atât față de organele administrative, cât și față de particulari.

§. 21. Firmarea în numele însoțirii se face punându-se subscrierea celor îndreptățiți la aceasta, lângă numirea tipărită sau scrisă a însoțirii. Subscrierea e valabilă dacă sunt subscriși cel puțin 2 membrii din direcțiune.

§. 22. Direcțiunea constă din . . . (4—5) membrii; membru al direcțiunii mai este încă și directorul executiv ales de direcțiune.

§. 23. Direcțiunea își alege președintele ei.

§. 24. Direcțiunea ține ședințe după cum va fi de lipsă. Ca să se poate aduce concluz valid, trebuie să fie de față cel puțin 3 membrii din direcțiune.

§. 25. Direcțiunea angajează funcționarii trebuincioși precum și pe muncitorii de fabrică și stabilește retribuția acestora.

§. 26. Direcțiunea e obligată a se îngriji de purtarea în ordine a cărților de contabilitate și a publică cel puțin 8 zile înainte de adunarea generală prin afișe în localul (biroul) însoțirii: bilanțul anual revizuit prin comisiunea de supraveghiere, consemnarea membrilor și numărul cuotelor lor, precum și consemnarea eventualelor schimbări în numărul membrilor întâmplare în decursul anului.

§. 27. Direcțiunea e răspunzătoare — afară de răspunderea notată în legea comercială — pentru purtarea în ordine a cărților de contabilitate și a evidențelor, pentru susținerea ordinii în fabrică și pentru anunțarea regulată a operațiunilor fabricii supuse la dare.

C A P V I.

Comitetul de supraveghiere.

§ 28. Comitetul de supraveghiere constă din trei (eventual mai mulți) membrii, cari se aleg an de an de adunarea generală.

§ 29. Comitetul de supraveghiere funcționează corporativ, își alege președintele și notarul, hotărârile se aduc cu majoritatea de voturi și despre fiecare ședință se ia protocol. Protocolul îl păstrează președintele.

C A P V I I.

Adunarea generală.

§ 30. Adunarea generală anuală trebuie ținută cel mai târziu până la finea lunii Septembrie. Adunare generală extraordinară, direcțiunea poate convoca ori și când, iar comitetul de supraveghiere în cazul prevăzut în § 195 a legii comerciale. Proprietarii la 100 cote încă pot pretinde cu indicarea motivelor și a scopului, convocarea adunării generale extraordinare pe baza §§-ilor 178 și 240 a-i legii comerciale; sunt însă obligați a depune cotele la direcțiune.

§ 31. Invitarea la adunarea generală și ordinea zilei se trimet în scris tuturor membrilor însoțirii cel

puțin cu 8 zile înainte de ținerea adunării, afară de aceea invitarea se afișează (publică) în biroul direcțiunii. Direcțiunea e îndreptățită a publică și în vre-o foaie invitarea.

§ 32. La adunarea generală toți membrii au drept de vot. Până la cinci cote au de fiecare cota un vot, dela cinci în sus, tot după cinci cote numai un singur vot. Membrii absenți pot fi reprezentați numai prin membrii cu drept de vot. Plenipotența trebuie să corăspundă condițiunilor stabilite de direcțiune pentru astfel de cazuri.

§ 33. Adunarea generală e capabilă a aduce hotăriri dacă sunt prezenți 6 membrii reprezentând cel puțin 200 (două sute) cote. Dacă nu e capabilă de a aduce hotăriri, adunarea se ține după 14 zile, invitându-se membrii ca de obicei. Adunarea aceasta poate aduce hotăriri fără considerare la numărul membrilor prezenți și a cuotelor reprezentate, dar numai la punctele din ordinea zilei a convocării dintâi.

§ 34. Ordinea de zi a adunării generale o stabilește direcțiunea. Afară de ordinea de zi se vor tracta și eventualele propuneri făcute în scris și înaintate direcțiunii cu 8 zile înainte de adunarea generală.

§ 35. Afară de punctele stabilite în §§ 179 și 240 a legii comerciale, de agendele adunării generale se mai țin încă următoarele:

a) Pertractarea rapoartelor direcțiunii și a comitetului de supraveghiere și aducerea hotărârii referitoare la acestea;

b) Pertractarea recurselor făcute la adunarea generală;

c) Pertractarea și modificarea statutelor.

§ 36. Ca să fie obligatoare hotărârile adunării generale, e de lipsă ca să fie aduse cu majoritatea voturilor membrilor prezenți. În caz că voturile sunt egale, se decide prin tragerea de soarte (sau decide votul președintelui). Votările se fac prin sculare și ședere sau prin ridicarea mânilor sau în urma apelului nominal. Alegerile se fac prin votare secretă, adică prin bilete (seduli) de votare. În cazul că voturile sunt egale se trage soarte.

§ 37. Adunarea generală o prezidează președintele direcțiunii sau substitutul lui.

§ 38. Despre adunarea generală se ia proces verbal în care se indică membrii prezenți, membrii reprezentați și numărul cuotelor reprezentate. Procesul verbal îl subscrie președintele, notarul și doi membrii designați de adunarea generală.

§ 39. Executarea hotărârilor aduse de adunarea generală e de datorința direcțiunii.

C A P V I I I.

Anunțurile:

§ 40. Anunțurile se publică prin afișare în biroul direcțiunii. În cazurile când legea prescrie anunțare prin foi, publicarea se face în . . . . . din

C A P. X.

Bilanț, Profit și Pierdere.

§ 41. Bilanțul se compune conform legii comerciale la finea fiecărui an de gestiune, pe baza cărților de contabilitate și inventar și are să cuprindă întreaga avere și toate datoriile însoțirii. La compunerea bilanțului trebuie observate următoarele:

a) Averele se ia în valoarea reală;

b) Mașinile și uneltele se amortizează scăzând din valoarea lor în cei dintâi 10 ani 2000 (două mii) Cor., în anii următori mărirea amortizării o va stabili anual adunarea generală;

c) Direcțiunea se împărtașește din o remunerație de 10%. Renunțarea însă nu poate fi anual și de persoană mai mică de una sută (100) cor. Directorul executiv nu se împărtașește de această remunerație.

d) Comitetul de supraveghere se împărtașește de trei (3) %, carea însă nu poate fi mai mică de douăzeci (20) cor. de persoană.

e) Restul de (87) optzeci și șapte % se împarte între membrii însoțirii în raportul cuotelor și se adaugă la partea fundamentală.

Bilanțul astfel pregătit direcțiunea îl dă spre revizuire comitetului de supraveghere.

§ 42. Adunarea generală poate hotărî distribuirea profitului între membrii în loc de adaugarea lui la partea fundamentală pentru mărirea acesteia.

C A P. X.

Desființarea însoțirii.

§ 43. Desființarea însoțirii se face pe baza principiilor legii comerciale, care se aplică și pentru cazurile acelea în cari nu sunt luate dispoziții în acest statut.

*

Cu acestea am fi terminat și proiectul de statute pentru însoțiri de acest fel. Se înțelege că proiectul acesta se poate modifica după dorința membrilor, se poate lărgi sau se pot și elimina unele părți din el.

De observat mai este că în primul rând aceia capătă contingent de spirt și dreptul la fabrică de spirt agricolă, cari prin poziția locului și a condițiilor climatice nu prea pot cultiva nimic afară de cartofi și porumb și pământul lor e de tot sărac, cum se află în cele mai multe sate românești. Tendința legii nu e a îmbogăți și mai mult pe aceia, cari sunt favorizați de natura și bogăția pământului, ci a ajutama pe aceia cari au să ducă greul fără a vedea ceva folos mare, pe cei cu pământuri rele, sărace.

Să nu mai zăbovim, ci să ne punem toate puterile la înființarea a cât mai multe tovărășii pentru fabricarea de spirt!

Aurel Cosciuc.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situatiunea.

Sibiu, la 24 August 1911.

În piața internațională de bani dela ultimul nostru raport incoace schimbări mai însemnate nu s'au întâmplat. Doar că cererile intensive de bani din America și India ostică au provocat o încordare tre-cătoare a pieții londoneze, dealcum de ajuns pregătită pentru satisfacerea tuturor cererilor. În opoziție cu Londra, în Paris și Berlin banii continuă a fi abundanți și ieftini cotând în aceasta din urmă banii pro ultimo $3\frac{1}{2}$ — $3\frac{5}{8}$ %, iar banii de zi 2%.

În piața internă cererea de bani continuă a fi mare, iar oferta minimală, în urma cărei împrejurări discountul privat s'a urcat până la 4%, nivelul etalonului oficial, sub care preste tot nu se pot căpăta bani. Din contra, în ultimele zile cambiile comerciale s'au scontat atât în Viena cât și în Budapesta cu $4\frac{1}{2}$ %—5%.

CRONICA.

O bancă maghiară din Deva în criză.

Banca „Dévai hitelbank” din Deva întemeiată la 1907 cu capital social de K 500,000, a fost expusă în ultimele săptămâni la un run din partea deponenților, căruia neputându-i rezista, a fost nevoită a se declara insolventă și a cere dela creditorii săi moratoriu. Criza a fost provocată parte de luptele politice purtate de o vreme incoace de cele două partide maghiare din Deva, dar mai ales de faptul, că banca și-a imobilizat capitalurile în mai multe întreprinderi industriale: pentru exploatarea lemnelor, fabrică de conserve etc. pe cari le-a alimentat cu credite, ce treceau peste puterile ei.

Ca orice bancă maghiară ajunsă în strâmtoare, așa și „Dévai hitelbank” a reclamat ajutorul guvernului, care i s'a și acordat. Astfel cu ajutorul guvernului și a două bănci din capitală a fost pusă în poziție de a putea satisface cererile deponenților. Iși vor primi pretensiunile și creditorii, pe când acționarii pierd în întreg capitalul de K $\frac{1}{2}$ milion.

Oare de pe partea guvernului nostru pe o bancă românească în asemenea caz ce soarte ar fi ajuns-o?

*

Urcări de capital neraționale. În timpul din urmă număroase de institute de bani, între cari și bănci de ale noastre, au urcat capitalul social, folosind spre acest scop fondurile de rezervă, a căroră menire precum se știe este acoperirea ev. pierderi etc. Urcările acestea de capital s'au motivat din unele părți cu faptul, că în modul acesta institutele din chestiune fac economii la dări. Legea adecă admite o detragere de $3\frac{1}{2}$ % a capitalului social dela baza dării. Sumele economizate pe calea această însă nu stau în nici un raport cu dările mai mari, de 10%, ce

trebuie plătite după dividendele capitalului soc. urcat. Asociația regn. a institutelor de bani ungare a atras de curând atenția băncilor asupra acestui fapt, punând totodată în vedere inițierea unei acțiuni în parlament, ca cu ocazia reformei dării de venit, ce se plănuiește, să extindă favorul detragerii de $3\frac{1}{2}\%$ și asupra fondurilor de rezervă.

Firme falite.

Theil és Weidner Mediaș. Anunțarea pretensiunilor 24 August, lichidarea 7 Septembrie și alegerea comitetului la 14 Septembrie 1911.

Borhegyi Gyula comerciant Murăș-Oșorhei. Anunțarea pretensiunilor 1 Septembrie, lichidarea 2 Octombrie și alegerea comitetului 5 Octombrie 1911.

Ginzinger Jozsef comerciant Tirimia-Mare, tribunalul Chichuida mare. Anunțarea pretensiunilor 26 August, lichidarea 15 Septembrie și alegerea comitetului la 18 Septembrie 1911.

Zeider Gyorgy, fabricant Brașov. Anunțarea pretensiunilor până la 21 Septembrie lichidarea 23 Septembrie și alegerea comitetului la 25 Septembrie 1911.

Klepner Salamon, croitor Sibiu. Anunțarea pretensiunilor până la 20 Septembrie, lichidarea 25 Octombrie și alegerea comitetului la 27 Octombrie 1911.

Kleinl Mátyás, comerciant Boroșineu, tribunalul Arad. Anunțarea pretensiunilor până la 15 Septembrie, lichidarea 3 Octombrie și alegerea comitetului la 5 Octombrie 1911.

Mayer Odön, comerciant Beiuș, tribunalul Oradea mare. Anunțarea pretensiunilor până la 31 August, lichidarea 4 Septembrie și alegerea comitetului la 7 Septembrie 1911.

Steiner Iozsef, Timișoara. Anunțarea pretensiunilor până la 29 August, lichidarea la 27 Septembrie și alegerea comitetului la 5 Octombrie 1911.

Firme insolvente.

Gál Ferenc comerciant Oradea-Mare.

Petrașcu I. croitor Sibiu.

Frank L. András, comerciant Arad.

Buzeszkó Miklós, comerciant Cluj.

Schwartz Károly, comerciant Vârșet.

Gyulafehérvári fogyasztási és értékesítő szövetkezet (Hángya) Gyulafehérvár.

Weisz Vilmos, comerciant Cluj.

Kohn Eszter, comerciant Oradea mare.

Salzer Tesvérek comercianți Timișoara.

Sternberg Ch. és társa, Máramarossziget.

Temesvári szabóiparosok hitelszövetkezete, Temesvár.

Sumar.

Adunarea generală jubilară a „Asociațiunii” și băncile noastre. — Importanța economică națională a tovarășiilor agricole. — Intrarea în vigoare a noului privilegiu. — Primejdia valahă. — Competința erarială după contribuiriile la fondurile de pensiune. — Un ram industrial de îmbrățișat, fabricile de spirt agricole. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Cronica*: Urcări de capital neraționale, Industria ungară. — Firm falite, Firme insolvente.

„ULPIANA”, institut de credit și economii, ca societate în Grădiște.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de contabil la institutul de credit și economii „Ulpiana” din Grădiște (ctul Hunedoara) prin aceasta se excrie concurs public cu termen de 1 Septembrie a. c. pe lângă emolumentele:

1. Salar anual de Cor. 1600.—

2. Tantiemă statutară.

3. Cortel în natură 2 chilli, culină, cămară pivniță și grădină de legumi.

Alegerea se face pre un an de probă.

Doritorii de a obține acest post vor avea să documenteze, că au vre-o școală de specialitate precum și aceea, că posed perfect în vorbire și scriere limba română și maghiară și că sunt în stare a conduce independent contabilitatea.

Grădiște, la 10 August 1911.

Nr. 130 [2—2]

Diracțiunea.

„SEVERINEANA”, societate comercială pe acții.

în Caransebeș

„Severineana”, societate comercială pe acții în Caransebeș, excrie concurs pentru ocuparea postului de contabil cu termen de 1 Septembrie 1911. Dela recurenți să recere:

1. Să dovedească absolvirea școlii comerciale superioare, și că au praxă pentru a purta de sine stătători contabilitatea și corespondența comercială.

2. Să cunoască limba română, germană și maghiară în vorbire și scris.

3. Să indice în ofertă și pretensiunile de salar.

Caransebeș, 10 August 1911.

(2—2)

Diracțiunea.

„BANCA POPORALĂ”, institut de credit și economii societate pe acții în Caransebeș.

CONCURS.

„Banca Poporală”, institut de credit și economii din Caransebeș, publică concurs pentru ocuparea unui post de practicant cu salar anual de 864 cor.

Dela recurenți se cere să fie absolvenți ai unei școli comerciale. Recurenții, cari pe lângă limba românească și maghiară posed și limba germană, vor fi preferiți. Tot asemenea și cei cu oarecare praxă.

Cererile provăzute cu atestatele recerute să se înainteze până la 20 Septembrie 1911.

Caransebeș, la 23 August 1911.

(1—2)

Diracțiunea.